

Řecké Rafinérie Stran a Stratis Andreadis proti Řecku, rozsudek ze dne 9. 12. 1994

Stěžovatel: Řecké Rafinérie Stran a Stratis Andreadis

Žalovaný stát: Řecko

Číslo stížnosti: 13427/87

Datum: 09.12.1994

Článek Úmluvy: čl. 50
čl. 6 odst. 1

Rozhodovací formace: Senát

Soud: Evropský soud pro lidská práva

Hesla: majetek, spravedlivý proces, správní řízení/soudní řízení správní, vlastnictví

Významnost: 1

EVROPSKÝ SOUD PRO LIDSKÁ PRÁVA

9. prosince 1994

VĚC ŘECKÉ RAFINÉRIE STRAN A STRATIS ANDREADIS

(Rozsudek ve věci Řecké Rafinérie Stran a Stratis Andreadis versus Řecko)

Evropský soud pro lidská práva, zasedající v souladu s článkem 43 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“) a příslušných ustanovení Jednacího řádu A jako Senát, který tvořili soudci: R Rysdal, předseda, B. Walsh, R. Macdonald, C. Russo, N. Valticos, S. K. Martens, R. Pekkanen, E Bigi, L. Wildhaber jakož i H. Petzold, úřadující tajemník Soudu, po neveřejné poradě, která se konala ve dnech 22. dubna a 21. listopadu 1994, vynáší následující rozsudek, který byl přijat posledně uvedeného dne:

POSTUP

1. Případ byl Soudu postoupen Evropskou komisí pro lidská práva (dále jen „Komise“) dne 12. července 1993, a to v rámci tříměsíční lhůty stanovené článkem 32 odst. 1 a Článkem 47 Úmluvy. Tomu předcházelo podání stížnosti (č. 13427/87) proti Řecké republice, předložené Komisi podle článku 25 řeckou soukromou společností s ručením omezeným Řecké Rafinérie Stran a jejím jediným společníkem, panem Stratisem Andreadisem, dne 20. listopadu 1987. Posledně jmenovaný stěžovatel zemřel v roce 1989 a jeho syn a dědic, pan Petros Andreadis, vyjádřil přání pokračovat v řízení o výše uvedené stížnosti. Žádost Komise se opírala o články 44 a 48, jakož i o prohlášení, jímž Řecko uznalo obligatorní jurisdikci Soudu (článek 46). Účelem stížnosti bylo docílit rozhodnutí o tom, zda skutkový děj případu zakládá porušení závazků žalovaného státu podle článku 6 Úmluvy a podle článku 1 Protokolu č. 1.
2. V odpovědi na dotaz učiněný podle ust. 33 § 3 (d) Jednacího řádu A stěžovatelé prohlásili, že si

přejí zúčastnit se řízení, a jmenovali právního zástupce, který je bude zastupovat (ust. 30).

3. Do ustaveného Senátu byl z moci úřední jmenován pan N. Valticos, zvolený soudce řecké národnosti (Článek 43 Úmluvy), a pan R. Ryssdal, předseda Soudu (ust. 21 § 3 /b/). Dne 25. srpna 1993 předseda Soudu za přítomnosti tajemníka Soudu vylosoval jména ostatních sedmi členů, a to pánů B. Walshe, R. Macdonalda, C. Russa, S. K. Martense, R. Pekkanena, E. Bigiho a L. Wildhabera (článek 43 in fine Úmluvy a ust. 21 § 4).
4. Jako předseda Senátu (ust. 21 § 5) pan Ryssdal prostřednictvím tajemníka Soudu konzultoval se zástupcem řecké vlády (dále jen „Vláda“), s právním zástupcem stěžovatele a s delegátem Komise postup řízení (ust. 37 § 1 a 38). Na základě následně vydaného nařízení tajemník Soudu obdržel zápis Vlády ze dne 13. ledna 1994 a zápis stěžovatele ze dne 19. ledna. Dne 21. února informoval sekretář Komise tajemníka Soudu, že její delegát přednese své připomínky při ústním jednání.
5. V souladu s rozhodnutím předsedy Soudu se veřejné ústní jednání konalo v Paláci lidských práv ve Strasbourgu dne 19. dubna 1994. Soud předtím uskutečnil přípravné řízení. K Soudu se dostavili:

(a) za Vládu pan P. Georgakopoulos, státní poradce, státní rada pro právní záležitosti, delegovaný zástupce Vlády; paní K. Grigoriou, právní asistentka, státní rada pro právní záležitosti, právní zástupce;

(b) za Komisi pan C. L. Rozakis, delegát;

(c) za stěžovatele pan M. Beloff, QC. právní zástupce; pan P. Martyr, solicitor. poradce; sl. T. Poster, solicitor. poradce; pan K. D. Kerameus, profesor práva na universitě v Aténách, poradce.

Soud vyslechl prohlášení pana Georgakopoulose, pana Rozakise a pana Beloffa, jakož i jejich odpovědi k jeho dotazům.

SKUTKOVÁ ZJIŠTĚNÍ

1. Okolnosti případu
2. Společnost Řecké Rafinérie Stran (dále jen „Stran“) je toho času společností v likvidaci. Její zaregistrovaná adresa je v Aténách a pan Stratis Andreadis byl jejím jediným společníkem.
3. Geneze případu
4. V souladu s podmínkami zakotvenými ve smlouvě uzavřené dne 22. července 1972 s řeckým státem, kterému v relevantním období vládla vojenská junta, se pan Andreadis zavázal vystavět rafinérii surové ropy v regionu Megara poblíž Atén. Rafinérie měla být vystavěna za odhadované náklady ve výši 76 000 000 USD. a to společností Stran, která měla být teprve založena a jejímž výlučným majitelem měl být druhý stěžovatel. Veškerá jeho práva a závazky měly být automaticky převedeny na zmíněnou společnost k okamžiku jejího založení. Vláda ratifikovala zmíněnou smlouvu zákonným dekretem č. 1211/1972, uveřejněným v Úředním věstníku dne 26. července 1972. Podle článku 21 smlouvy se stát zavázal, že nejpozději do 31. prosince 1972 zakoupí v Megaře pozemek vhodný pro výstavbu rafinérie. Dne 27. července 1972 zmocnil stát pana Andreadise královským dekretem (č. 450), vydaným na základě zákonného dekretu č. 2687/1953, o investicích a ochraně zahraničních kapitálových fondů, k importu 58 milionů USD za účelem financování projektu.
5. Projekt se však začal opožďovat, protože stát svůj závazek nesplnil. Dne 28. listopadu 1973 oznámili ministři průmyslu a zemědělství na tiskové konferenci v Megaře rozhodnutí Vlády navrátit majitelům půdu, která již byla vyvlastněna v souladu s článkem 21 smlouvy. Následujícího dne zakázala policie v Megaře další pokračování prací. V prosinci 1973 protestoval Stran u příslušných orgánů a domáhal se povolení k pokračování prací. Dne 27. února 1974 Stran dokonce mimosoudní cestou vyzval stát, aby potvrdil koupi zmíněného

pozemku, avšak stát odmítl revokovat policejní zákaz dalšího pokračování prací.

6. Po obnovení demokracie zaujala vláda stanovisko, že smlouva a Dekret č. 450 byly přijaty ke škodě národního hospodářství; vláda se přitom odvolala na článek 2 § 5 zákona č. 141/1975. o zrušení preferenčních kontraktů (kharistikos symvasseis) uzavřených v období vojenského režimu (1967 - 74). Tento zákon, který byl vydán na základě zvláštního zmocnění podle Ústavy z roku 1975 (článek 107 - viz níže odstavec 24), měl vyšší právní sílu. Stěžovatelé neodpověděli na návrh, který jim předložil ministr pro koordinaci dne 19. listopadu 1975; v tomto návrhu byli stěžovatelé vyzváni, aby vstoupili dojednání o revizi ukončení platnosti smlouvy.

V důsledku toho pak vládní výbor pro ekonomiku ukončil platnost smlouvy dne 14. října 1977. Stěžovatelé proti tomuto rozhodnutí nepodalí žádný soudní protest.

1. Jednání před soudem první instance v Aténách
2. Ještě před ukončením platnosti smlouvy vynaložil Stran určité náklady v souvislosti s projektem. Uzavřel smlouvy na dodávky zboží a služeb se zahraničními a řeckými firmami a přijal půjčky. V důsledku toho došlo ke sporu mezi Stran a státem. Dne 10. listopadu 1978 podal Stran žalobu (anagnoristikos agogi) u soudu první instance v Aténách, v níž požadoval, aby mu stát vyplatil náhradu škody ve výši 251 113 978 drachem, 22.7-99 782 USD a 877 466 francouzských franků. V žalobě uvedl, že stát porušil své závazky v době platnosti smlouvy, zejména tím, že počínaje dnem 27. listopadu 1973 zakázal pokračovat v pracích na výstavbě rafinérie v Megaře a od 9. února 1974 nepři jal žádná opatření k vyvlastnění pozemku za účelem stavby. Stran dále požadoval vrácení šeku na 240 milionů drachem, který uložil u ministerstva pro národní hospodářství jako záruku rádného splnění smlouvy; kromě toho Stran požadoval vrácení provize a kolkovného, jež byla zaplacená u Komerční banky Řecka. Oproti tomu stát napadl jurisdikci soudu. Namítl, že spor by měl být postoupen arbitráži v souladu s článkem 27 smlouvy, jejíž relevantní odstavce zněly: „1. Každý rozpor, spor nebo nesoulad, k němuž dojde mezi státem a koncesionářem ohledně provádění této dohody a vztahující se k výkladu jejích termínů a podmínek, jakož i rozsahu práv a závazků z ní vyplývajících, bude řešen výlučně arbitrážním tribunálem, skládajícím se ze tří arbitrážních, a to v souladu s níže uvedeným postupem, přičemž se nebude požadovat jiná arbitrážní dohoda. .. 9. Arbitrážní nález bude definitivní, konečný a neodvolatelný a bude exekučním titulem nevyžadujícím další žalobu na výkon rozhodnutí či jiné formality. Tento nález nebude možné napadnout žádnými řádnými ani mimořádnými opravnými prostředky a nebude možné, aby jej zrušil nebo suspendoval obecný soud. Strana, která nesplní podmínky arbitrážního nálezu, bude povinná nahradit veškerou škodu (damnum emergens nebo lucrum cessans) způsobenou druhou smluvní straně.“
3. Ve svém předběžném rozhodnutí (č. 13910/1979) ze dne 29. září 1979 zamítl soud první instance v Aténách hlavní námitky státu. Konstatoval, že se arbitrážní doložka týkala pouze řešení sporů vznikajících při plnění smlouvy, a nikoli neplnění závazků vyplývajících ze smlouvy některou ze stran. Dále pak soud konstatoval, že vládní výbor pro ekonomiku ukončil platnost smlouvy jako celku (viz výše uvedený odstavec 9), čímž současně anuloval arbitrážní doložku, která neměla autonomní povahu. Soud kromě toho zamítl argument státu, že dvě následující podmínky zakotvené ve smlouvě, a to uložení šeku jako záruky a splátka druhé části minimálního kapitálu, nebyly splněny. Na závěr soud nařídil doplnit vyšetřování, včetně vylásknutí pěti svědků, aby se mohl vyslovit k existenci a rozsahu škody, o kterou se soudila společnost Stran.
4. Jednání před arbitrážním orgánem
5. Dne 12. června 1980 podal stát arbitrážní žalobu a určil arbitra. Stát požádal arbitrážní tribunál, aby stanovil, že všechny žaloby na náhradu škody proti řeckému státu, podané společností Stran u soudu první instance v Aténách (viz výše uvedený odstavec 10), postrádají

právní základ. Ve svém stanovisku ze dne 28. června 1980 společnost Stran – která určila svým arbitrem profesora práva na universitě v Aténách – především tvrdila, že arbitrážní tribunál postrádá pravomoc, a požadovala, aby arbitrážní řízení bylo pozastaveno, do doby, než bude ukončeno řízení zahájené dne 10. listopadu 1978; alternativně a se záměrem zamítnout námitky státu co do jejich podstaty odkázala arbitry na svou žalobu podanou před soudem první instance v Aténách.

6. Arbitrážní tribunál byl ustaven dne 3. července 1980; jeho předseda byl určen dohodou mezi oběma zbývajících arbitry (článek 27 § 3 smlouvy). Arbitrážní tribunál vynesl svůj nálezn dne 27. února 1984. Konstatoval, že jeho pravomoc je podle jeho názoru dána tím, že spory vyplývající z totální nemožnosti plnit smlouvu podléhají rovněž arbitrážnímu řízení, které není omezeno pouze na spory vyplývající z neplnění dílčích ustanovení, jak tvrdil stát. Arbitrážní doložka zakotvená v článku 27 (viz výše uvedený odstavec 10) je natolik obecná a jasná; že vylučuje takovéto rozlišení. Pokud jde o meritum věci, arbitrážní tribunál vycházel z důkazů předložených stranami před soudem první instance v Aténách dne 10. listopadu 1978 (viz výše uvedený odstavec 10). Arbitrážní tribunál konstatoval, že odpovědnost za škodu, kterou utrpěla společnost Stran, lze rozdělit takto: 70 % odpovědnosti ponese stát a 30 % společnost. Společnost Stran zahájila práce na pozemku, který byl předmětem napadeného nařízení o vyvlastnění, aniž by nejdříve obdržela nezbytné stavební povolení. Proto arbitrážní tribunál shledal žalobu společnosti Stran za důvodnou co do výše nepřesahující částku 116 273 442 drachem, 16 054 165 USD a 616 627 francouzských franků. Dále úrok ve výši 6 %, a to od 10. listopadu 1978; těmto odkaz na úroky se v operativní části rozhodnutí nenachází. Na závěr pak stanovil, že stát protiprávně zadržuje šek uložený jako záruka (viz výše uvedený odstavec 10).
7. Dne 24. července 1984 požádala žalující společnost soud první instance v Aténách, aby požádal stát o vrácení záruky. Soud však pozastavil řízení do doby, než bude ukončeno řízení zahájené dne 10. listopadu 1978 (viz výše uvedený odstavec 10).
8. Odvolání proti arbitrážnímu nálezu z 27. února 1984
9. Před soudem první instance v Aténách
10. Dne 2. května 1984 požádal stát soud první instance v Aténách, aby zrušil arbitrážní nálezn ze dne 27. února 1984. Argumentoval tím, že arbitrážní tribunál nebyl oprávněn zabývat se sporem vyplývajícím z uvedené smlouvy a ani finančními nároky společnosti Stran, uplatňovanými proti státu. Kromě toho stát tvrdil, že smluvní strany zamýšlely omezit pravomoc arbitrážního tribunálu na spory ohledně provádění a výkladu smluvních ustanovení, jakož i na rozsah práv a povinností z nich vyplývajících; jeho pravomoc nebylo tudíž možné rozšířit na spory týkající se absolutního nesplnění smlouvy. Z toho vyplývá, že daný spor lze řešit jen před obecnými civilními soudy, jak již ostatně předtím uznal soud první instance v Aténách ve svém rozsudku č. 13910/1979. Podpůrně stát namítal, že nedostatek pravomoci byl potvrzen tím, že nároky společnosti Stran proti němu uplatňované byly podány opožděně, a to poté, když platnost smlouvy byla ukončena. Na závěr svého podání stát zdůraznil deklaratorní povahu žaloby podané společností Stran dne 10. listopadu 1978 (viz výše odstavec 10).
11. Rozsudkem (č. 5526/1985) z 21. dubna 1985 zamítl aténský soud námitky státu s odůvodněním, že rozhodnutí o ukončení platnosti smlouvy nečinilo neplatnou arbitrážní doložku. Tato doložka zůstala účinnou, pokud jde o spory vzniklé v době platnosti smlouvy.
12. Dne 19. prosince 1986 vzala žalující společnost zpět svou první žalobu podanou u aténskeho soudu první instance (viz výše odstavec 9), nikoli však žalobu na vrácení šeku uloženého jako záruka (viz výše odstavec 14). Když byla tato žaloba projednávána před aténským soudem první instance dne 6. února 1987, stál oponoval, s odvoláním na článek občanského soudního řádu (Code of Civil Procedure) zpětvzetí první žaloby. Tvrdil, že druhá žaloba by měla za následek nepříznivý výsledek pro společnost Stran a že stát má tudíž legitimní zájem na konečném rozhodnutí. Soud však znovu řízení odročil (rozhodnutím č. 2877/1987) s ohledem na odvolání proti právnímu hodnocení, o němž stále nebylo rozhodnuto.
13. Před odvolacím soudem v Aténách

14. Rozsudkem (č. 9336/1986) ze dne 4. listopadu 1986 potvrdil odvolací soud v Aténách rozsudek ze dne 21. dubna 1985, přičemž své rozhodnutí opřel o stejné důvody. Soud inter alia rozhodl takto: „V moderní řecké legislativě převládá princip autonomie arbitrážní doložky ve vztahu ke smlouvě. Ukončení platnosti smlouvy, ať z jakého důvodu, nemá za následek ukončení pravomoci arbitru jmenovaných za účelem projednání sporů, jež vyvstaly v době platnosti smlouvy... Rozhodnutí vládního výboru pro ekonomiku neznamená anulování arbitrážní doložky zakotvené v článku 27 smlouvy a nebrání tudíž arbitřům v lom, aby posoudili předmět sporu.“
15. Před kasačním soudem
16. Dne 15. prosince 1986 se stát odvolal ke kasačnímu soudu. Jednání bylo původně stanoveno na 4. květen 1987, tohoto dne bylo však odročeno na 1. červen 1987 na žádost státu, odůvodněnou tím, že návrh zákona týkajícího se daného případu je projednáván v parlamentu. V odpovědi na otázku položenou Evropským soudem při jednání dne 19. dubna 1994 zástupce stěžující si společnosti uvedl, že soudce - zpravodaj kasačního soudu zaslal stranám své stanovisko, které bylo příznivé pro argumenty stěžovatele, před 4. květnem, což vláda nepopírala.
17. Dne 22. května 1987 přijal parlament zákon č. 1701/1987 o „povinné účasti státu v soukromých podnicích ... a odkupu akcií“, který vstoupil v platnost po svém uveřejnění v Úředním věstníku dne 25. května 1987. Tento zákon zásadně upravoval renegociaci koncese na průzkum a těžbu ropy a přírodního plynu v oblasti Thráckého moře. Článek 12 zákona však zněl následovně: „1. Autentický význam ustanovení článku 2 § 1 zákona č. 141/1975 ohledně ukončení platnosti smluv uzavřených v období od 21. dubna 1967 do 24. července 1974 je ten; že po ukončení platnosti těchto smluv všechny jejich termíny, podmínky a doložky, včetně arbitrážní doložky, jpsu iure pozbývají platnosti, takže arbitrážní tribunál ztrácí svou pravomoc. 2. Arbitrážní nálezy, na něž se vztahuje odstavec 1, pozbývají platnosti a vynutitelnosti. 3. Všechny základní nebo pomocné žaloby proti řeckému státu, vyjádřené v cizí či místní měně, podané na základě smluv uzavřených v období od 21. dubna 1967 do 24. července 1974, ratifikované zákonem a pozbyvší platnosti zákonem č. 141/1975, se prohlašují za promlčené. 4. Všechna soudní řízení na jakékoli úrovni, jež nebyla uzavřena ke dni vstupu tohoto zákona v platnost ohledně žalob ve smyslu předchozího odstavce, se anulují.“
18. Dne 10. července 1987. po vyslechnutí stanoviska soudce - zpravodaje, který požadoval, aby odvolání bylo zamítnuto, vynesl první senát kasačního soudu svůj rozsudek (č. 1387/1987). Soud konstatoval, že článek 12 je protiústavní z následujících důvodů: Článek 107 Ústavy dává zákonu č. 141/1975 nejen vyšší právní sílu, ale též zakazuje, aby byl následně měněn nebo doplňován, nebo aby byl dokonce autoritativně vykládán formou řádného zákona. Účelem této vyšší právní síly, stejně jako článku Ústavy, požadujícího, aby jediný zákon byl vydán jednou provždy do tří měsíců po vstupu Ústavy v platnost, bylo zajistit legislativní stabilitu a mezinárodní důvěru v investice v Řecku. Tento názor se opírá o jediný možný význam, který lze přisoudit výrazu «jediný zákon vydaný jednou provždy», jakož i o flexibilitu, na jejímž základě by bylo možné toto ustanovení měnit, doplňovat nebo interpretovat. Z toho vyplývá, že ... ustanovení článku 12 zákona č. 1701/1987, které podává závazný výklad, jakož i možnost změn a doplňků článku 2 § 1 zák. č. 141/1975, a které vstoupilo v platnost po uplynutí lhůty stanovené v článku 107 § 2 Ústavy, je v rozporu s Ústavou. Podle ustanovení článku 93 § 4 Ústavy je soud povinen tento článek neaplikovat. Senát odmítá použít protiústavní ustanovení a na základě článku 563 § 2 zákona o civilním řízení soudním konstatuje, že je povinen postoupit daný případ plénu kasačního soudu...“
19. Jednání pléna kasačního soudu bylo zahájeno dne 19. listopadu 1987, avšak v důsledku úmrtí jednoho z jeho členů požádala společnost Stran o nové jednání, které se uskutečnilo dne 25. února 1988. Kasační soud vynesl svůj rozsudek (č. 4/1989) dne 16. března 1989. V rozsudku se inter alia uvádělo: (Ústava) předvídá vyhlášení «jediného zákona vydaného jednou provždy», který má podle definice nejvyšší právní sílu v tom smyslu, že nemůže být doplňován ani měněn obyčejnými zákony. ...Nicméně zákaz doplňování či změn obsahu (takových) zákonů

neznamená, že nesmějí být nikdy interpretovány. Skutečnost, že (takové zákony) jsou sui generis. což jim dává přednost před obyčejnými zákony, nebrání jejich interpretaci, pokud to vyžadují okolnosti. Účelem takové interpretace není měnit podstatu interpretovaného zákona, nýbrž objasnit jeho původní význam a řešit spory, které vyvstaly v souvislosti s jeho aplikací, nebo které mohou vyvstat v budoucnosti. (Potřeba takové interpretace) bude v poslední instanci určena soudem, který bude muset stanovit, zda smysl interpretovaného zákona skutečně vyvolal pochybnosti opravňující k intervenci zákonodárce... Proto interpretace zákona č. 141/1975 není v rozporu s Ústavou pouze na základě skutečnosti, že se jedná o zákon vyšší právní síly. Musí být rovněž na jedné straně stanoveno, zda byla interpretace nutná v daném (specifickém) případě, a na straně druhé je třeba stanovit, zda neinterpretativní ustanovení tohoto zákona, která mají význam pro řešení daného případu. jsou v rozporu s Ústavou... Znění (článku 2 § 5 zákona č. 141/1975) je nejasné a zakládá O tom, zda arbitrážní doložka přežívá po ukončení platnosti smlouvy... jakož i ohledně pravomoci arbitrážního orgánu. V daném případě pochybnosti vznikly nejprve v průběhu řízení zahájeného (stěžovateli) před obecnými civilními soudy, a poté - po předchozím rozhodnutí aténského soudu první instance - když bylo toto řízení přerušeno a byla povolána arbitráž, kde byly předloženy argumenty diametrálně odlišné... Nezávisle na těchto pochybnostech zůstává hlavním problémem přijetí nebo odmítnutí principu autonomního charakteru arbitrážní doložky a jejího rozsahu. Po dlouhou dobu byl tento problém předmětem značně rozdílných názorů v mezinárodní judikatuře a mezi právními teoretiky. V některých zemích převažuje princip přežití doložky. aby bylo možné řešit spory vzniklé před ukončením platnosti smluv... V jiných zemích panuje názor, že ukončení platnosti smlouvy má za následek anulování (arbitrážní) doložky, a tudíž postoupení všech sporů obecným soudům V jiných zemích se přijímá názor, že autonomní charakter arbitrážní doložky má vztah pouze k některým typům sporů. Proto bylo nezbytné přistoupit k interpretaci zákona č. 141/1975 a tato interpretace vyřešila problém v řeckém státě ve prospěch anulování arbitrážních doložek ... a odnětí pravomoci arbitrážnímu orgánu. Skutečnost, že k intervenci zákonodárce došlo ... pět dní před jednáním prvního senátu tohoto soudu a po předchozím odročení, neznamená, že nebyla nutná, a nestaví ji do protikladu k článku 26 § 1 a 3 a k článkům 77 a 87 Ústavy. Daný spor umožnil řešit problém, který již předtím vyvstal. Proto nelze činit závěr, že podáním interpretace v tomto případě zákonodárce zasáhl do pravomoci obecných soudů a uzurpoval si tuto pravomoc. Z toho vyplývá, na rozdíl od nálezu prvního senátu, že článek 12 § 1 zákona č. 1701/1987 neznamená porušení Ústavy....“ Kasační soud dospěl k názoru, že odstavec 2 článku 12 není protiústavní, protože v podstatě doplňuje odstavec 1 a má za cíl zbavit účinnosti všechny arbitrážní nálezy, které byly vydány po ukončení platnosti smluv a které by nebyly vydány, kdyby byl význam zákona č. 141/1975 vyjasněn včas. Kromě toho soud odmítl posuzovat ústavnost odstavce 3. neboť konstatoval, že nemá dopad na jím projednávaný případ. Závěrem (kasační) soud konstatoval, že přijetí odstavce 4 krátce předjednáním mělo za cíl odejmout soudům možnost rozhodnout o platnosti napadeného nálezu. Toto ustanovení tudíž porušilo princip dělby moci.

20. Kasační soud postoupil případ prvnímu senátu, který zrušil dne 11. dubna 1990 rozsudek odvolacího soudu ze dne 4. listopadu 1986 (viz výše odstavec 18) a prohlásil neplatným arbitrážní nález ze dne 27. února 1984 (viz výše odstavec 13).
21. Relevantní vnitrostátní právo
22. Ústava
23. V daném případě jsou relevantní následující ustanovení Ústavy z roku 1975:

Článek 77

1. Autentická interpretace zákonů přísluší moci zákonodárné.
2. Zákon, který není skutečně interpretativní, vstoupí v platnost až po svém uveřejnění.

Článek 93 § 4

Soudy jsou povinny neaplikovat zákony, jejichž obsah odporuje Ústavě.

1. Zákony vyšší právní síly vydané před 21. dubnem 1967 ohledně ochrany zahraničního kapitálu si ponechají tuto právní sílu a budou se rovněž vztahovat na kapitál importovaný po tomto dni.
2. Jediný zákon, jenž bude vydán jednou provždy do tří měsíců ode dne vstupu v platnost této Ústavy, upraví podmínky a postup pro ukončení revize preferenčních správních smluv nebo opatření sjednaných nebo vyhlášených v období od 21. dubna 1967 do 23. července 1974 na základě zákonného dekretu č. 2687/1953. pokud se takové smlouvy nebo opatření vztahují na investice zahraničního kapitálu ...

Podle právních teoretiků odkaz v článku 107 Ústavy na zákonný dekret č. 2687/1953 - který inter alia stanoví, že arbitráž je jediným prostředkem pro řešení sporů ohledně zahraničních investic - svěruje arbitráži ústavní status (viz Úvod do řeckého práva, vydaný nakladatelstvím K. D. Kerameus a R.J. Koziris, Deventer/ Atény, Kluwer/Sakkoulas, 1988, str. 263).

1. Zákon o civilním řízení (soudním)
2. Zákon o civilním řízení (soudním) stanoví, inter alia, následující:

Článek 294

Žalobce může vzít žalobu zpět bez souhlasu žalovaného před tím, než žalobce předloží své námitky k meritu věci. Žalobce tak nemůže učinit později, jestliže žalovaný vznese námitky proti tomuto zpětvzetí s odůvodněním; že má legitimní zájem na tom, aby řízení bylo uzavřeno konečným rozsudkem.

Článek 295 § 1

Zpětvzetí žaloby má za následek, že se na žalobu hledí, jako by nikdy nebyla podána ...

Oddíl VII zákona o civilním řízení (soudním) upravuje ve svých člancích 867 - 903 arbitrážní řízení. Ustanovení vztahující se k danému případu jsou následující:

Článek 893 §2

Arbitr,... pokud nestanoví jinak arbitrážní doložka, zaregistruje originál arbitrážního nálezu v rejstříku soudu první instance, pod jehož jurisdikcí bylo rozhodnutí vydáno ...

Článek 895

1. Proti arbitrážnímu nálezu se nepřipouštějí řádné opravné prostředky.
2. Arbitrážní dohodou lze upravit odvolání proti arbitrážnímu nálezu před různými arbitry avšak tato dohoda musí současně stanovit podmínky, lhůtu a postup, který je třeba dodržet při uplatňování tohoto opravného prostředku a při vydání rozsudku o něm.

Článek 896

Pokud arbitrážní dohoda neupravuje odvolání ve smyslu článku 895 § 2, nebo pokud lhůta pro podání takového odvolání již vypršela, stane se arbitrážní nález konečným ...

Článek 897

Arbitrážní nález může být anulován, ať zcela nebo zčásti, pouze na základě soudního rozhodnutí, a to

z níže uvedených důvodů:

- (1) je-li arbitrážní dohoda neplatná;
- (2) byl-li vydán poté, kdy arbitrážní dohoda pozbyla platnosti;
- (3) jestliže byli arbitři tři určeni v rozporu s podmínkami arbitrážní dohody nebo ustanoveními zákona ...;
- (4) jestliže arbitři překročili svou pravomoc, která jim byla svěřena arbitrážní dohodou nebo zákonem;
- (5) byla-li porušena ustanovení článků 886 § 2, 891 a 892;
- (6) odporuje-li veřejnému pořádku a dobrým mravům;
- (7) je-li nesrozumitelný nebo obsahuje-li vzájemně si odporující ustanovení,

Článek 904

1. K exekuci lze přistoupit pouze na základě exekučního titulu.
2. Za exekuční tituly se pokládají: ...

(b) arbitrážní nálezy; ...

Článek 918

1. Exekuci lze vykonat pouze na základě kopie exekučního titulu, opatřené razítkem o vykonatelnosti ...
2. Listina s razítkem o vykonatelnosti bude vydána:

(d) ohledně arbitrážích nálezů soudcem prvoinstančního soudu ...;

1. Zákon č. 141/1975 „o ... revizi nebo zrušení dohod ... sjednaných v době diktatury“
2. Zákon č. 141/1975 který byl vydán na základě článku 107 § 2 Ústavy, umožňoval revizi nebo zrušení všech administrativních aktů ratifikace, přijatých v období od 21. dubna 1967 do 23. července 1974, jakož i všech státem během tohoto období s právníkem nebo s fyzickou osobou ohledně investic podléhajících zákonnému dekretu č. 2687/1953. Taková opatření nebo smlouvy měly pozbyt platnosti, pokud byly neslučitelnými s Ústavou či jinými zákony, nebo pokud byly v rozporu s dobrými mravy, nebo pokud ohrožovali zájmy státu „spotřebitelů nebo národního hospodářství. Smlouvy měly pozbyt platnosti, pokud se jejich celková revize ukázala nemožnou. K pozbytí platnosti mělo dojít na základě písemné žádosti dotčené osoby, anebo jednostranně rozhodnutím vládního výboru pro ekonomiku.

Článek 2 § 5 citovaného zákona stipuloval důsledky pozbytí platnosti takto: „Po pozbytí platnosti smlouvy... pozbudou účinku zvláštní výsady a dohody, přičemž závazky o investicích budou podrobeny obecným zákonům upravujícím řádné závazky a investice ...“

ŘÍZENÍ PŘED KOMISÍ

27. Společnost Stran a pan Stratis Andreadis podali stížnost Komisi dne 20. listopadu 1987. Uvedli v ní, že došlo k porušení článku 6 § 1 Úmluvy, protože jejich záležitost nebyla spravedlivě projednána v přiměřené lhůtě. Stěžovatelé dále tvrdili, že v důsledku dlouhého řízení vyznačujícího se průtahy a z důvodů daných článkem 12 zákona č. 1701/1987 bylo porušeno

jejich právo pokojného užívání majetku, zaručené článkem 1 Protokolu č. 1.

28. Komise dne 4. července 1991 prohlásila stížnost (č. 13427/87) za přípustnou. Ve své zprávě ze dne 12. května 1993 (Článek 31), vyjádřila tento názor:

(a) že došlo k porušení článku 6 § 1 Úmluvy, pokud jde o právo na spravedlivý proces (jednomyslně), nikoli však, pokud jde o délku řízení (dvanácti hlasy ku dvěma);

(b) že došlo k porušení článku I Protokolu č. 1 (jednomyslně).

Konečné návrhy předložené Soudu

29. Ve svém podání požádala Vláda Soud, „(aby prohlásil) stížnost společnosti Stran ... za nepřípustnou a (dodatkem k tomu, že) nedošlo k porušení práv stěžovatelů, zaručených článkem 6 § 1 Úmluvy ... článkem 1 Protokolu č. 1.“

30. Stěžovatelé požadovali, aby Soud vyslovil, že:

(1) došlo k porušení článku 6 § 1, pokud jde o právo stěžovatelů na spravedlivý proces před soudem;

(2) došlo k porušení článku 6 § 1 pokud jde o dodržení požadavku přiměřené lhůty;

(3) došlo k porušení článku 1 Protokolu č. 1 a toto porušování stále trvá;

(4) žalovaný stát je povinen zaplatit stěžovatelům ... částku požadovanou jako spravedlivé zadostiučinění.

PŘÁVNÍ ZJIŠTĚNÍ

1. Předběžné námitky Vlády

2. Vláda tvrdila, že stěžovatelé nevyčerpali vnitrostátní právní prostředky nápravy. Kdyby soud první instance v Aténách odmítl žádost o zpět vzetí, podanou stěžovateli dne 19. prosince 1986 (viz výše odstavec 17), pokračovalo by posuzování žaloby, kterou stěžovatelé podali dne 10. listopadu 1978, a stěžovatelé by byli mohli namítat inkompatibilitu článku 12 § 3 zákona č. 1701/1987 s Ústavou a s Úmluvou: plénum kasačního soudu se ústavností tohoto článku nezabývalo (viz výše odstavec 22). Kdyby, na druhé straně, soud první instance žádost přijal, nebránilo by stěžovatelům nic v tom, aby podali novou žalobu spočívající na stejných nárocích; vnitrostátní právo, zejména pak články 4, 5, 20 § 2, 28 a 93 § 4 Ústavy, jim k tomu poskytovalo dostatečnou právní ochranu.

3. Soud připomíná, že uznává předběžné námitky do té míry, do jaké je dotčený stát již vznesl, a to alespoň co do jejich podstaty a dostatečné míry srozumitelnosti, před Komisí, v zásadě ve stadiu úvodního posuzování přípustnosti.

4. Před Komisí Vláda v podstatě tvrdila, že stěžovatelé měli zahájit správní řízení v roce 1977 proti rozhodnutí vládního výboru pro ekonomiku ze dne 14. října 1977, o ukončení platnosti smlouvy. Komise tuto námitku zamítla s odůvodněním, že Vláda neprokázala, že by takové řízení bylo mohlo odvrátit jakýmkoli způsobem vstup zákona č. 1701/1987 v platnost, jeho aplikaci na stěžovatele nebo délku řízení před vnitrostátními soudy.

5. Vláda se ve svém podání k Soudu odvolala na následující pasáž ze svých doplňujících připomínek ze dne 6. dubna 1991 k přípustnosti stížnosti: stěžovatelé „se rozhodli docílit uspokojení svých nároků cestou řízení, ... které není upraveno v řeckém právním systému - arbitráží - a proto stížnost není přípustná, protože nevyčerpali všechny zákonné právní prostředky nápravy, které měli k dispozici v případech tohoto charakteru.“

6. Takové tvrzení podle názoru Soudu nepostačuje podpořit námitky vznesené Vládou na tomto stupni řízení. Jestliže se stát odvolává na pravidlo vyčerpání (všech vnitrostátních právních prostředků nápravy), musí dostatečně jasně uvést efektivní prostředky nápravy, jichž

stěžovatel nepoužil; v této oblasti není povinností orgánů vytvořených Úmluvou zhojit z vlastního podnětu vady či nepřesnosti v argumentech žalovaného státu (viz, mimo jiné, rozsudek ve věci Barbora, Messegue a Jabardo versus Španělsko ze dne 6. prosince 1988. Serie A č. 146, str. 27. § 56). Soud dále poznamenává, že to byla právě Vláda, kdo původně napadal pravomoc obecných soudů a zvolil arbitráž jako prostředek řešení sporu (viz výše odstavce 10 a 12).

7. Proto je třeba uplatnit ohledně předběžné námitky Vlády pravidlo o zmeškání propadné lhůty.
8. Údajné porušení článku 6 § 1 Úmluvy
9. Stěžovatelé tvrdili, že došlo ke dvojímu porušení článku 6 § 1 Úmluvy, který stanoví: „Každý má právo nato, aby jeho záležitost byla ... spravedlivě, ... v přiměřené lhůtě projednána ... soudem...“ V první řadě, podle jejich tvrzení, přijetím článku 12 zákona č. 1701/1987 a jeho aplikací na jejich případ kasačním soudem, byli připraveni o spravedlivý proces. Za druhé, délka řízení, vedeného za účelem rozhodnutí o platnosti arbitrážního nálezu ze dne 27. února 1984, překročila „přiměřenou lhůtu“.
10. Aplikovatelnost článku 6 § 1
11. Při jednání Vláda popírala, že článek 6 byl aplikovatelný na daný případ. Podle jejího názoru byla předmětem sporu před vnitrostátními soudy platnost samotného arbitrážního nálezu. Předmět sporu se tudíž netýkal „občanského práva“ ve smyslu článku 6. Tato klauzule byla výsadou přiznanou v rámci velmi specifického legislativního kontextu a týkala se výlučně smluvních vztahů mezi vojenským režimem a stěžovateli. Aby tyto vztahy mohly vyvolat právní účinky, musely být ratifikovány zákonem ad hoc, v daném případě legislativním dekretem č. 121 1/1972 (viz výše odstavec 7). Kromě toho veškerá legislativa ohledně zahraničních investic v Řecku (viz výše odstavec 7) sledovala cíl veřejného zájmu, jmenovitě ekonomický rozvoj země.
12. Podle judikatury Soudu, pojem „občanská práva a závazky“ nelze interpretovat pouhým odkazem na vnitrostátní právo žalovaného státu. Článek 6 § 1 se aplikuje bez ohledu na postavení stran, na povahu zákona upravujícího způsob, jímž je třeba řešit spor, a na charakter orgánu, jemuž v dané věci náleží jurisdikce; postačí, bude-li mít výsledek řízení rozhodující význam pro soukromá práva a závazky (viz mimo jiné, rozsudek ve věci Allan Jacobson versus Švédsko ze dne 25. října 1989. Serie A č. 163, str. 20. § 72).
13. Soud podotýká, že v důsledku ukončení platnosti smlouvy sjednané mezi nimi a řeckým státem, podali stěžovatelé žalobu u soudu první instance v Aténách, v níž požadovali, aby jim stát uhradil náklady, které do té doby vynaložili v souvislosti s plněním smlouvy (viz výše odstavec 10). Jejich požadavek, který byl v podstatě uplatněním nároku na náhradu škody, spočíval převážně na tvrzení, že stát již porušil své závazky ze smlouvy před ukončením její platnosti. Jejich žaloba v arbitrážním řízení měla podobný základ. Arbitrážní tribunál vyhověl žalobě stěžovatelů zčásti (viz výše odstavec 13) rozhodnutím, které bylo konečné, neodvolatelné a vykonatelné, a to na základě podmínek samotné smlouvy (článek 27 § 9 smlouvy - viz výše odstavec 10) a na základě řeckého práva (článek 904 zákona o civilním řízení /soudním/ - viz výše odstavec 25). Soud připomíná, že právo stěžovatelů podle arbitrážního nálezu bylo co do své povahy právem „hmotným“, stejně jako jejich žaloba na náhradu škody, ji vyhověl arbitrážní tribunál. Právo na zaplacení částky přiznané arbitrážním tribunálem bylo tudíž „občanským právem“, ve smyslu článku 6, ať byla podle řeckého práva povaha smlouvy mezi stěžovateli a řeckým státem jakákoli (viz, mutatis mutandis, rozsudek ve věci Pcriscope versus Francie ze dne 26. března 1992, Serie A č. 234 - B, str. 66. § 40). Z toho vyplývá, že výsledek řízení zahájeného státem před obecnými soudy za účelem docílení zrušení arbitrážního nálezu byl rozhodující pro „občanské právo“.
14. Z toho vyplývá, že článek 6 § 1 je aplikovatelný.
15. Dodržování článku 6 § 1
16. Spravedlivý proces
17. Stěžovatelé tvrdili, že byli připraveni o právo na spravedlivý proces a dokonce o právo na

přístup k soudu. Odvolávali se zejména na rozsudek ve věci Golder versus Spojené království ze dne 21. února 1975 (Serie A. č. 18). Přijetím článku 12 zákona č. 1701/1987 a jeho aplikací vůči stěžovatelům stát ve skutečnosti odňal jurisdikci soudům povolaným k tomu, aby rozhodly o platnosti arbitrážního nálezu, a zabránil jakémukoli řádnému soudnímu vyšetřování ohledně předmětu sporu. Takový zásah byl při použití dikce z rozsudku ve věci Golder „neodělitelný od rizika arbitrážního použití síly“ a odporoval obecným principům mezinárodního práva a koncepci právního státu, zakotvené v Úmluvě. Stát rozhodl legislativním aktem o sporu, jehož byl účastníkem. „Legislativní eskamotérství“ vedlo k naprosté nerovnosti zbraní v daném řízení.

18. Vláda s tímto názorem nesouhlasila. Parlament, zdroj veškeré moci, byl plně oprávněn autoritativně interpretovat zákony, které vydal, pokud tyto zákony nebyly jednoznačné. Navíc mu toto právo bylo výslovně uděleno článkem 77 Ústavy. Evidentně se taková interpretace aplikovala na všechny existující případy, bez ohledu na to, zda byly „rozjednány“ před soudy či nikoli, protože nezaváděla žádná nová pravidla a neměnila dané ustanovení, nýbrž pouze objasňovala jeho skutečný význam. Takový zásah legislativy nelze pokládat za nezákonný zásah do soudní moci, zejména jestliže tato disponovala prostředky nezbytnými k zabezpečení, že nedojde k svévoli. Takový byl stav řeckého právního systému. Článek 93 Ústavy zakazoval soudům aplikovat zákony, jejichž obsah jí odporoval. V daném případě, když článek 12 zákona č. 1701/1987 vstoupil v platnost, spor ohledně platnosti arbitrážního nálezu stále ještě probíhal před kasačním soudem. Tento soud se tudíž musel ujistit, zda podmínky opravňující k autoritativní interpretaci zákona č. 141/1975 zákonodárcem byly splněny a zda taková interpretace porušovala princip dělby moci.
19. Soud zastává názor, že řízení, které následovalo po vstupu zákona č. 1701/1987 v platnost, kdy se neuzavřený případ stále nacházel u kasačního soudu, má rozhodující význam pro účely tohoto šetření. Aby se však mohlo stanovit, zda stěžovatelům bylo zaručeno právo na spravedlivý proces před soudem, je třeba vzít v úvahu dřívější řízení, o co se v tomto řízení jednalo, jakož i postoj stran. Spor, který byl stěžovateli postoupen soudu první instance v Aténách dne 10. listopadu 1978 (viz výše odstavec 10), se týkal jejich žaloby v tom smyslu, že stěžovatelé mají nárok na náhradu škody, neboť stát již porušil své závazky ze smlouvy, a to ještě před ukončením její platnosti. Spor byl postoupen arbitrážnímu tribunálu z iniciativy státu, který tvrdil, že arbitrážní doložka je stále platná a s tímto odůvodněním odmítal jurisdikci obecných soudů (viz výše odstavec 10). Stěžovatelé, byť i jen subsidiárně, akceptovali jurisdikci arbitrážního tribunálu, a poté, co arbitrážní tribunál jejich žalobě částečně vyhověl, dali jasně najevo svůj úmysl podvolit se jeho rozhodnutí (viz výše odstavec 17). Stát však změnil svou taktiku tím, že přenesl spor před obecný civilní soud, kde popřel platnost arbitrážní doložky a na základě toho i platnost arbitrážního nálezu (viz výše odstavce 15 a 18). Vydání zákona č. 1701/1987 parlamentem znamenalo bezesporu obrát v řízení, které se až do tohoto okamžiku vyvíjelo pro stát nepříznivě.
20. Vláda tvrdila, že bylo nezbytné vydat citovaný zákon vzhledem k různým názorům významných profesorů práva, ke kontradiktorním soudním rozhodnutím, k formulování separátních mínění soudců a k chování stran, které alternativně měnily své postoje k platnosti arbitrážní doložky. Vzrůstající debata o důvodech veřejného zájmu vyvolala nezbytnost objasnit záměr legislativy k této otázce formou závazného výkladu – byť i s dvanáctiletým zpožděním – zákona č. 141/1975. Demokratická legislativa byla povinna vykořenit z veřejného života residua opatření přijatých vojenským režimem. Pan Andreadis byl velikánem v oblasti ekonomie a projekt, který v té době vypracoval, byl značně rozsáhlý pro zemi velikosti Řecka. Kromě toho vyhlášení zmíněného projektu ještě před pádem vojenského režimu vedlo k jedné z největších demonstrací proti diktatuře.
21. Soud nepochybně záměr vlády jednat v souladu se zájmy řeckého lidu na obnově demokratického právního řádu. Svým vstupem do Rady Evropy dne 28. listopadu 1974 a ratifikací Úmluvy se však Řecko zavázalo respektovat princip právního státu (angl. rule of law,

franc. prééminence du droit - viz slovníček, str. 44). Tento princip, který je zakotven v článku 3 Statutu Rady Evropy, se odráží, inter alia, v článku 6 Úmluvy. Toto ustanovení zabezpečuje zejména právo na spravedlivý proces a detailně stanoví podstatné záruky inherentní tomuto pojmu, aplikované na trestní řízení. Pokud jde o spory ohledně občanských práv a závazků. Soud upřesnil ve své judikatuře požadavek rovnosti zbraní ve smyslu spravedlivé rovnováhy mezi stranami. V rozepřích o protichůdných soukromých zájmech tato rovnost znamená, že každé straně musí být poskytnuta přiměřená možnost svou věc presentovat - za podmínek, které ji neuvedou do podstatně nevýhodného postavení vůči jejímu protivníkovi (viz rozsudek ve věci *Dombo Beheer B. V. versus Nizozemí* ze dne 27. října 1993, Serie A č. 274, str. 19. § 33).

22. V této souvislosti Soud přihlédl k načasování a ke způsobu přijetí článku 12 zákona č. 1701/1987. Krátce předjednáním u kasačního soudu, které bylo původně stanoveno na 4. květen 1987, a poté, co strany obdržely stanovisko soudce - zpravodaje doporučující zamítnutí odvolání státu, stát požádal o odročení jednání s odůvodněním, že návrh zákona týkajícího se daného případu se právě projednává v parlamentu (viz výše odstavec 19). Tento návrh zákona byl přijat dne 22. května 1987 a vstoupil v platnost dne 25. května po své publikaci v Úředním věstníku (viz výše odstavec 20). Jednání se konalo dne 1. června (viz výše odstavec 19). Kromě toho, zatímco zákon č. 1701/1987 se v podstatě týkal renegociace podmínek smlouvy o průzkumu a těžbě ropy a plynu - sjednaného rovněž v období diktatury mezi státem a jinými společnostmi než Stran - článek 12 byl dodatkovým ustanovením k tomuto zákonu a ve skutečnosti směřoval proti stěžující si společnosti - ačkoli tato nebyla jmenovitě zmíněna. Soud si je plně vědom toho, že za účelem vyhovět naléhavé potřebě momentální právní úpravy a vyhnout se průtahům v legislativním mechanismu řeší zákonodárci v poslední době podobné problémy v témže zákoně. Je však třeba konstatovat, že v daném případě došlo k zásahu legislativy v okamžiku, kdy probíhalo soudní řízení, jehož stranou byl stát.
23. Vláda se snažila minimalizovat účinek tohoto zásahu. Stěžovatelé mohli především požádat o další odročení jednání, aby měli více času na jeho přípravu. Za druhé, odstavec 2 článku 12 není autonomním ustanovením a sám o sobě neměl za následek neplatnost arbitrážního nálezu, protože předpokládal soudní přezkoumání neplatnosti upravené v odstavci 1. Konečně, stěžovatelé měli možnost předložit své argumenty před prvním senátem kasačního soudu, který případ projednal co do merita věci ve světle rozhodnutí pléna soudu.
24. Soud není přesvědčen o tomto zdůvodnění. Požadavek spravedlivosti se vztahuje na řízení v jeho celku; není omezen najednání inter partes. Nejsou pochybnosti o tom, že v daném případě byly vnější znaky spravedlivosti zachovány a že stěžovatelé ve skutečnosti nenamítali, že byli připraveni o nástroje nezbytné pro přípravu jejich sporu. Princip právního státu a pojem spravedlivého procesu, zakotvené v Článku 6, jsou překážkou pro jakýkoli zásah legislativy do chodu justice s cílem ovlivnit právní rozhodnutí o sporu. Znění odstavců 1 a 2 článku 12 v jejich spojení skutečně vylučovalo jakékoli podstatné posouzení případu prvním senátem kasačního soudu. Jakmile byla potvrzena ústavnost těchto odstavců plénem kasačního soudu, stalo se rozhodnutí jeho prvního senátu nevyhnutelným.
25. Nezbyvá než konstatovat, že stát porušil práva stěžovatelů vyplývající z článku 6 § 1 tím, že zasáhl způsobem, který byl rozhodující pro to, aby - iminentní - výsledek řízení, jehož byl stranou, vyzněl pro něho příznivě. Proto zde došlo k porušení zmíněného článku.
26. Délka řízení
27. Zbývá zjistit, zda došlo k překročení „přiměřené lhůty“, jak tvrdili stěžovatelé. Vláda a Komise dospěly k názoru, že tomu tak nebylo.

(a) Období, které je třeba vzít v úvahu

52. Relevantní období započalo dnem 20. listopadu 1985, kdy se stalo účinným řecké prohlášení o uznání práva na předkládání individuálních stížností. Aby však bylo možné určit přiměřenost

lhůty, která uplynula po tomto dni, je třeba přihlédnout ke stadiu, jehož daný případ k tomuto okamžiku dosáhl (viz. z posledních precedentů. rozsudek ve věci Billi versus Itálie ze dne 26. února 1993. Serie A č. 257 - G. str. 89. § 16). Z toho vyplývá, že v úvahu lze vzít pouze řízení ohledně platnosti arbitrážního nálezu, které započalo dne 1. května 1985.

53. Ve svém podání Vláda namítala, že „lhůta“, kterou je třeba vzít v úvahu, by měla pokrývat pouze souhrn období, která proběhla mezi každým jednáním a každým rozsudkem - přibližně dva roky a dva a půl měsíce - protože, s ohledem na povahu sporných otázek, každý soud, který vynesl rozhodnutí, již neměl jurisdikci nutnou k posouzení případu. Delegovaný zástupce Vlády při jednání tvrdil, že relevantní období uplynulo dnem 20. listopadu 1987, kdy stěžovatelé podali stížnost u Komise. Sporná část kasačního řízení proběhla až po tomto dni.
54. Soud sdílí názor Komise a stěžovatelů, že je třeba vzít v úvahu celé sporné období. To skončilo 11. dubna 1990, kdy byl vynesl rozsudek kasačního soudu, jímž byl prohlášen arbitrážní nález za nulitní (viz výše odstavec 23). Sporné období tudíž trvalo čtyři roky, čtyři měsíce a dvacet dní.

(b) Přiměřenost délky řízení

55. Přiměřenost délky řízení je třeba určit odkazem na kriteria zakotvená v judikatuře Soudu a ve světle okolností případu, což si vyžaduje globální posouzení. Řízení před soudem první instance a před odvolacím soudem v Aténách trvalo osmnáct měsíců, z nichž asi šest předcházelo řeckému prohlášení podle článku 25 Úmluvy. Tato řízení nepodléhají kritice. Řízení u kasačního soudu trvalo více než tři roky. Toto trvání lze vysvětlit z hlediska nezbytnosti vzít v úvahu zákon č. 1 701/1987 a především pak skutečností, že článek 563 § 2 zákona o civilním řízení (soudním) požaduje na senátu kasačního soudu postoupit případ plénu soudu, pokud senát odmítne aplikovat zákon s odůvodněním, že je neústavní (viz výše odstavec 21 in fine).
56. Z toho vyplývá, že v tomto bodě článek 6 § 1 nebyl porušen.

III. Údajné porušení článku 1 Protokolu č. 1

57. Stěžovatelé rovněž uváděli, že byli poškozeni v důsledku porušení článku 1 Protokolu č. 1, který zní: „Každá fyzická nebo právnická osoba má právo pokojně užívat svůj majetek. Nikdo nemůže být zbaven svého majetku s výjimkou veřejného zájmu a za podmínek, které stanoví zákon a obecné zásady mezinárodního práva. Předchozí ustanovení nebrání právu států přijímat zákony, které považují za nezbytné, aby upravily užívání majetku v souladu s obecným zájmem a zajistily placení daní a jiných poplatků nebo pokut.“ Podle tvrzení stěžovatelů mělo vydání a aplikace článku 12 zákona č. 1701/1987 ten účinek, že byli zbaveni svých majetkových práv, zejména svých pohledávek uznaných rozsudkem č. 13910/1979 soudu první instance v Aténách a zejména arbitrážním nálezem ze dne 27. února 1984 (viz výše odstavec 13).
58. K existenci „majetku“ ve smyslu článku 1
59. Podstata argumentace Vlády spočívala v tom, že zásahu spočívajícímu v působení zákona č. 1701/1987 nebyl podroben žádný „majetek“ stěžovatelů ve smyslu článku 1 Protokolu č. 1. Podle jejího názoru ani rozsudek č. 13910/79 ani arbitrážní nález nepostačovaly k tomu, aby stanovily existenci pohledávky proti státu. Soudní rozhodnutí, které se ještě nestalo konečným, ani arbitrážní nález, nemohly být rovnocennými právu, které mohlo být přiznáno takovým rozhodnutím nebo nálezem. Zejména pak, pokud se jedná o arbitrážní nález, neplatné řízení nemůže mít platné účinky. Stěžovatelé věděli velmi dobře, že nález bude pochybným právním základem pro jejich finanční nároky, pokud otázka platnosti nebude neodvolatelně vyřešena. Rozsudek č. 5526 soudu první instance v Aténách (viz výše odstavec 16) a rozsudek č. 9336/86 odvolacího soudu v Aténách (viz výše odstavec 18), které vyzněly ve prospěch stěžovatelů, podléhaly revizi kasačního soudu a před konečným rozhodnutím posledně jmenovaného soudu nemohly tvořit právní základ pro rozumné vyhlídky ohledně práva na majetek. Kromě toho si sami stěžovatelé zvolili zahájit řízení před obecnými civilními soudy a vehementně se bránili

jurisdikci arbitrážního tribunálu. Na závěr pak vláda uvedla, že samotné strasbourské instituce by neměly posuzovat požadavky stěžovatelů bez předchozího posouzení argumentů stran a jejich chování před arbitrážním tribunálem. Stát neuznal, že existuje základ pro tvrzený požadavek společnosti Stran, jehož meritum důsledně popíral, a to zprvu před soudem první instance v Aténách a poté před arbitrážním tribunálem. Dokonce i řízení směřující k anulování nálezu obsahovalo ve své podstatě nepřímé, ale implicitní napadení meritu rozhodnutí.

60. Aby bylo možno stanovit, zda stěžovatelé disponovali „majetkem“ ve smyslu článku 1 Protokolu č. 1, musí se Soud ujistit, zda rozsudek soudu první instance v Aténách č. 13910/79 a arbitrážní nález založily pohledávku dostatečně podloženou, aby ji bylo možné vymáhat.
61. Svou povahou předběžné rozhodnutí prejudikuje základ sporu tím, že nařizuje provést šetření. Ačkoli soud první instance v Aténách zdánlivě akceptoval princip, že stál je vůči stěžovatelům dlužníkem – jak též konstatovala Komise – přesto nařídil, aby byli vyslechnuti svědkové (viz výše odstavec 11) dříve, než bude rozhodnuto o existenci a rozsahu tvrzené škody. Takové rozhodnutí mělo dát stěžovatelům naději docílit uznání reklamované pohledávky. Vynutitelnost pohledávky zůstala závislou na posouzení dvěma vyššími soudy.
62. Tak tomu není, pokud se jedná o arbitrážní nález, který jasně uznal odpovědnost státu do maximální stanovené výše, a to ve třech různých měnách (viz výše odstavec 13). Soud souhlasí s vládou, že není jeho úkolem schválit či neschválit podstatu tohoto nálezu. Je však povinen vzít na vědomí právní postavení stanovené tímto rozhodnutím vůči stranám. Podle jeho znění byl arbitrážní nález konečný a závazný; nevyžadoval další exekuční opatření ani řádný či mimořádný právní prostředek podaný proti němu (viz výše odstavec 10). Podle řeckého právního řádu mají arbitrážní nálezy právní sílu konečných rozhodnutí a pokládají se za vykonatelné. Důvody pro odvolání proti nim jsou taxativně vymezeny v článku 897 zákona o civilním řízení (soudním) (viz výše odstavec 25); odvolání co do meritu se nepřipouští.
63. V okamžiku, kdy byl vydán zákon č. 1701/1987, uděloval arbitrážní nález stěžovatelům právo na přiznané částky. Toto právo však bylo možné revokovat, protože nález stále mohl být anulován, avšak obecné soudy již dříve dvakrát konstatovaly, že důvody pro takové anulování neexistují. Proto podle názoru soudu tvořilo takové právo „majetek“ ve smyslu článku 1 Protokolu č. 1.
64. K existenci zásahu
65. Podle tvrzení stěžovatelů, ačkoli žádný majetek nebyl převeden na stát, kombinovaný účinek odstavců 2 a 3 článku 12 znamenal de facto zabavení jejich majetku, protože jeho výsledkem doslova bylo zrušení pohledávky vyplývající z konečného a závazného arbitrážního nálezu.
66. Pro Komisi to znamenalo, že se jedná o porušení práva na pokojné užívání majetku ve smyslu první vety prvního odstavce článku 1 Protokolu č. 1.
67. Vláda neakceptovala žádný z těchto názorů. Tvrdila, že odstavec 2 článku 12 pouze popisuje nevyhnutelný důsledek odstavce 1 a že nemá nezávislý význam. V tomto kontextu se odvolala na svou argumentaci ve vztahu k článku 6 Úmluvy (viz výše odstavec 48), kde přesněji uvedla, že odstavec 2 článku 12 nepoživá autonomní existence, protože předpokládá právní posouzení nulity zmíněné v odstavci 1, přičemž pouze upřesňuje evidentní důsledky takové nulity. Vláda dodala, že odstavec 3 zavádí opatření, jehož ústavnost nebyla stanovena vnitrostátními soudy, před nimiž dosud nebylo ukončeno řízení o žalobě podané stěžovateli, takže bylo stále možno podat novou žalobu, kdyby zpět vzetí první z nich vedlo k zaslavení řízení (viz výše odstavec 17). Přitom však, při vzniku situace uvedené na druhém místě, by stěžovatelé byli narazili na problém nevyčerpání vnitrostátních právních prostředků nápravy.
68. Soud konstatuje, že došlo k zásahu do práva stěžovatelů na majetek, zaručeného článkem 1 Protokolu č. 1. Odstavec 2 článku 12 zákona č. 1701/1987 prohlásil arbitrážní nález neplatným a nevynutitelným. Odstavec 3 stanovil, že jakýkoli nárok vůči státu vyplývající ze smluv, jako byly smlouvy sjednané stěžovateli, je prekludovaný. Kasační soud ponechal otevřenou otázku ústavnosti odstavce 3 a stěžovatelé měli teoretickou možnost, jak namítala vláda, pokračovat v řízení o své žalobě z roku 1978 nebo podat novou žalobu. Avšak vyhlídky na úspěch takového

podání se zdály být minimálními. Vznikla tak otázka, zda soud první instance zajde tak daleko, že prohlásí tento odstavec za neústavní na základě obecných a abstraktních ustanovení Ústavy (viz výše odstavec 31 in line), a to zejména ve světle rozhodnutí pléna kasačního soudu ze dne 16. března 1989 týkajícího se odstavců 1 a 2 článku 12 (viz výše odstavec 22). Jak rozhodnutí, tak i rozsudek kasačního soudu ze dne 11. dubna 1990 (viz výše odstavec 23) měly za následek ukončení řízení v této věci jednou provždy, což bylo skutečným záměrem legislativy při přijetí článku 12. Tomu nasvědčuje samotné znění odstavce 4, jehož účelem bylo uzavřít jediný spor tohoto druhu, nedorešený v daném okamžiku u soudů, jmenovitě pak spor mezi stěžovateli a státem, jakož i znění odstavce 3, jehož účelem bylo zamezit jakékoli žalobě do budoucnosti.

69. Z toho vyplývá, že stěžovatelům bylo znemožněno docílit exekuce arbitrážního nálezu, který byl konečný a na jehož základě byl stát povinen uhradit jim specifikované částky ohledně nákladů, které vynaložili ve snaze splnit své smluvní závazky, ba dokonce jim bylo znemožněno podat další žalobu u soudu na úhradu uvedených částek. Z toho lze vyvodit závěr, že došlo k zásahu do majetkových práv stěžovatelů.
70. K oprávněnosti zásahu
71. Zmíněný zásah neznamenal ani vyvlastnění ani opatření k užívání majetku, takže je třeba jej posoudit na základě první věty prvního odstavce článku 1.
72. Soud proto musí určit, zda bylo dosaženo spravedlivé rovnováhy mezi požadavky obecného zájmu společnosti a požadavky na ochranu individuálních základních práv (viz rozsudek ve věci *Sporrong a Lonnroth versus Švédsko* ze dne 23. září 1982, Serie A č. 52, str. 26, § 69).
73. Podle tvrzení Vlády zákony č. 141/1975 a č. 1701/1987 sledovaly veřejný zájem, který měl v daném kontextu širší význam, nežli pouhou eliminaci ekonomických důsledků diktatury. Tyto zákony byly součástí souboru opatření směřujících k očištění veřejného života od nešvarů spojených s vojenským režimem a k proklamaci síly a vůle řeckého národa bránit demokratické instituce. Nároky stěžovatelů se opíraly o preferenční smlouvu, poškozující národní hospodářství, která napomáhala k podpoře režimu a vyvolávala dojem – jak v národním, tak i v mezinárodním měřítku – že podporuje významné osobnosti z řeckých obchodních kruhů. Období, které uplynulo mezi obnovou demokracie a vydáním zákona č. 1701/1987, rozhodnutí státu optovat pro arbitráž – krok čistě technické povahy – a skutečnost, že nároky společnosti Stran se týkaly pouze úhrady jejích nákladů, byly nepodstatnými skutečnostmi.
74. Stěžovatelé nepopírali tvrzení Vlády, že brutální praktiky vojenského režimu zatěžovaly veřejné zájmy více, než nároky vyplývající ze smluv sjednaných tímto režimem. Avšak veřejný zájem, který mel Soud v daném případě zhodnotit, byl jiný. Bylo by nespravedlivé, kdyby každý právní vztah, do něhož vstoupil diktátorský režim, byl pokládán po skončení tohoto režimu za neplatný. Kromě toho se daná smlouva týkala výstavby rafinerie ropy, což bylo ve prospěch ekonomické infrastruktury země.
75. Soud nepochybuje o lom, že pro demokratický řecký stát bylo nezbytné ukončit platnost smlouvy, kterou pokládal za poškozující ekonomické zájmy. Podle judikatury mezinárodních soudů a arbitrážních tribunálů má každý stát suverénní právo změnit nebo dokonce ukončit platnost smlouvy sjednané se soukromými osobami, pokud jim uhradí škodu (arbitrážní nález ve věci *Shufeldt* ze dne 24. července 1930, *Reports of International Arbitral Awards*. Společnost národů, vol. II. str. 1095). Z toho vyplývá jak uznání skutečnosti, že vyšší zájmy státu mají přednost před smluvními závazky, tak i zohlednění potřeby zachovat spravedlivou rovnováhu ve smluvních vztazích. Avšak jednostranné ukončení platnosti smlouvy nemá účinky vůči některým podstatným smluvním klauzulím. mezi něž patří arbitrážní doložka. Změna vytvořeného mechanismu formou autoritativní změny takovéto doložky by umožnila jedné ze stran uniknout jurisdikci při sporech, ohledně kterých byla arbitráž založena (rozhodnutí ve věci *Losinger* ze dne 11. října 1935. Stálý dvůr mezinárodní spravedlnosti, Serie C č. 78, str. 110 a arbitrážní nález ve věci *Lena Goldfields Company Ltd. versus vláda SSSR*, *Annual Digest and Reports of Public International Law Cases*, vol. 5 /1929 – 1930/ /věc č. 258/ a ve věci *Texaco Overseas Petroleum Company a California Asiatic Oil Company versus vláda Libyjské*

arabské republiky, předběžné rozhodnutí ze dne 27. listopadu 1975, International Law Reports, vol. 53, 1979, str. 393).

76. V této souvislosti Soud konstatuje, že řecký právní systém uznává princip, podle něhož mají arbitrážní doložky autonomní povahu (viz výše odstavec 18), a že soud první instance v Aténách (viz výše odstavec 16), Apelační soud v Aténách (viz výše odstavec 18) a zřejmě i soudce - zpravodaj kasačního soudu (viz výše odstavec 19) aplikovali tento princip i na daný případ. Oba soudy navíc konstatovaly, že nároky stěžovatelů, vzniklé ještě před ukončením platnosti smlouvy, nebyly tímto učiněny neplatnými. Stát byl proto povinen zaplatit stěžovatelům částky, k jejichž úhradě byl odsouzen při ukončení arbitrážního řízení, tj. řízení, pro něž sám optoval a jehož platnost byla akceptována až do dne, kdy proběhlo jednání před kasačním soudem.
77. Tím, že se legislativa rozhodla zasáhnout do tohoto stadia řízení u kasačního soudu vydáním zákona, který vyvolal ukončení platnosti zmíněné smlouvy, a to proto, aby se arbitrážní doložka stala neplatnou a aby byl anulován arbitrážní náleze ze dne 27. února 1984, porušila ke škodě stěžovatelů rovnováhu, jež musí být zachována mezi ochranou majetkových práv a požadavky veřejného zájmu.
78. Proto došlo k porušení článku 1 Protokolu č. 1.
79. Aplikace článku 50 Úmluvy
80. Článek 50 Úmluvy stanoví toto: „Jestliže Soud zjistí, že rozhodnutí nebo opatření soudního nebo každého jiného orgánu Vysoké smluvní strany je zcela nebo částečně v rozporu se závazky vyplývajících z této Úmluvy, a jestliže vnitrostátní právo této strany umožňuje jen částečné odstranění důsledků takového rozhodnutí nebo opatření, rozhodnutí Soudu přiznává v případech potřeby poškozené straně spravedlivé zadostiučinění.“ Stěžovatelé požadovali náhradu hmotné škody a úhradu nákladů a výdajů.
81. Hmotná škoda
82. Stěžovatelé tvrdili, že pouze úplná úhrada částky přiznané arbitrážním rozhodnutím může znamenat restitutio in integrum ve smyslu článku 50. Proto požadovali peněžní úhradu této částky (dále jen „základní částka“) plus úroky ve výši 6 % - což bylo podle jejich tvrzení uvedeno v arbitrážním nálezu - a to ode dne 10. listopadu 1978 do dne porušení, to jest celkem 175 869 155,78 drachem, 24 282 694,28 USD a 929 652,81 francouzských franků. Dále pak požadovali úroky ve výši přiznané jako hmotná škoda, a to ode dne porušení do dne, kdy bude vyneseno rozhodnutí Soudu. Alternativně stěžovatelé požadovali jako náhradu hmotné škody úhradu základní částky plus úroky ve výši 6 % ode dne 10. listopadu 1978 do dne, kdy bude vyneseno rozhodnutí Soudu. V den jednání před Soudem dosáhly úroky ze základní částky přibližně 106 898 000 drachem, 14 790 000 USD a 567 000 francouzských franků.
83. Podle tvrzení Vlády neměli stěžovatelé žádný nárok na náhradu škody ve smyslu článku 50 Úmluvy, protože mohli dosáhnout uspokojení svých nároků cestou dosažitelných vnitrostátních právních prostředků nápravy. I za předpokladu, že aplikace článku 12 zákona č. 1701/1987 porušila právo stěžovatelů na spravedlivý proces, v žádném případě se toto ustanovení nedotklo jejich finančních nároků. Anulování (arbitrážního) nálezu jim nebránilo v tom, aby pokračovali v (řízení o své) žalobě, nebo aby podali žalobu novou. V každém případě neskýtal (arbitrážní) náleze uspokojivý základ pro určení náhrady požadované škody, protože mylně posuzoval meritum případu. Řízení směřující k anulování (arbitrážního) nálezu, zahájené státem, vyjadřovalo expressis verbis kritiku jeho spravedlivosti. Kdyby však na druhé straně Soud konstatoval porušení článku 1 Protokolu č. 1, pak by byl tento náleze dostatečným zadostiučiněním; toto zadostiučinění by však nemělo za žádných okolností překročit jeden milion drachem jakožto náhradu hmotné škody. Závěrem pak Vláda popřela nárok stěžovatelů na úroky. Odvolávajíc se na řecký právní řád a na ustálenou judikaturu v této oblasti, Vláda tvrdila, že ani zákon č. 13910/1987 ani arbitrážní náleze nemohou být podkladem pro placení úroků, protože mají ve své podstatě deklaratorní povahu. Při detailnějším pohledu lze nalézt odkaz na 6 % úroky pouze v odůvodnění (arbitrážního) nálezu (viz výše odstavec 13), přičemž

tento odkaz má pouze význam obiter dictum a je zcela mylný. Arbitrážní tribunál jej nezopakoval v operativní části (výroku) svého rozhodnutí, a to právem. Před arbitrážním tribunálem nebyl takovýto nárok uplatněn, a jelikož věc byla postoupena arbitrážnímu tribunálu státem, nemohli arbitři státu uložit, aby hradil úroky.

84. Delegát Komise nejprve zdůraznil, že článek 50 vyžaduje spravedlivé zadostiučinění a nikoli nezbytně úplné zadostiučinění. Současně upozornil na to, že částky uvedené v (arbitrážním) nálezu nebyly posuzovány vnitrostátními soudy. Delegát Komise požádal Soud, aby se uvedenými částkami důkladně zabýval.
85. Soud připomíná, že přiznává „spravedlivé zadostiučinění“ pouze „v případě potřeby“, aniž by byl v tomto ohledu vázán vnitrostátními právními předpisy (viz rozsudek ve věci Sunday Times versus Spojené království /č. 1/ ze dne 6. listopadu 1980, Serie A č. 38, str. 9, § 15).
86. Soud poznamenává, že v operativní části (výroku) arbitrážního nálezu se deklarovaly nároky společnosti Stran jako nepodložené, pokud překračovaly 116 273 442 drachem, 16 054 165 USD a 614 627 francouzských franků. S přihlédnutím ke svému nálezu v odstavci 75, Soud dospívá k závěru, že stěžovatelé mají nárok na úhradu těchto částek.
87. Pokud se jedná o úroky. Soud zastává názor, že arbitrážní orgán je neshledal nezbytným prvkem pro řešení sporu (viz výše odstavec 13); proto nebyly zahrnuty do práva na náhradu škody přiznaného v operativní části (výroku arbitrážního nálezu). Přiměřenost náhrady škody by však byla zmenšena, kdyby měla být tato náhrada uhrazena bez odkazu na různé okolnosti způsobující snížení její výše. jako je třeba skutečnost, že uplynulo deset let od výnosu arbitrážního rozhodnutí.
88. Je proto třeba nárok stěžovatelů částečně uznat a stěžovatelé by měli obdržet nekapitalizované úroky ve výši 6 % ze zmíněných částek (viz výše odstavec 81) za období od 27. února 1984 do dne vynesení rozsudku.
89. Náklady a výdaje
90. Stěžovatelé neuplatňovali žádný nárok ohledně nákladů řízení probíhajícího před kasačním soudem po vstoupení zákona č. 1701/1987 v platnost. Na druhé straně však požadovali úhradu nákladů a výdajů vynaložených před orgány Úmluvy ve výši 171 041 liber sterlingů plus úroky z této částky za období mezi dnem vynesení rozsudku Soudu a dnem skutečné úhrady. Týden pojednání, dne 19. dubna 1994. předložili právní zástupci stěžovatelů Soudu žádost o úhradu dalších 34 709,05 liber sterlingů ohledně dodatečných nákladů, vynaložených v období mezi dnem, kdy bylo zaregistrováno jejich podání, a dnem jednání.
91. Vláda vznesla dotaz, zda požadované náklady lze pokládat za nezbytně vynaložené a za přiměřené. Přitom prohlásila, že je připravena uhradit 2 800 000 drachem.
92. Delegát Komise se k této otázce nevyjádřil.
93. Soud připomíná, že podle ustanovení 50 Jednacího řádu Soudu A nároky musejí být uplatněny nejpozději jeden měsíc před dnem, na který bylo nařízeno jednání. V posledních případech Soud rozhodl uplatňovat tento článek striktně (viz rozsudek ve věci Venditelli versus Itálie ze dne 18. července 1994. Serie A č. 293 - A, str. 13, §§ 42 - 43). V daném případě Soud nenalézá žádný záznam v podání stěžovatelů nebo v protokolu o jednání ohledně dodatečného nároku, ba ani záměr uplatnit takový nárok pojednání. Proto jej Soud zamítá jako opožděný. Vycházejíce ze zásady equity a s přihlédnutím ke kritériím, jež v takových případech uplatňuje, Soud pokládá za vhodné částku stanovenou v původním podání stěžovatelů snížit. Soud přiznává stěžovatelům částku 125 000 liber sterlingů, aniž by shledal vhodným přisoudit jim též úroky k této částce.

Z TĚCHTO DŮVODŮ SOUD JEDNOMYSLNĚ:

1. zamítá předběžné námitky Vlády;
2. stanoví, že článek 1 § 1 Úmluvy se na daný případ aplikuje;
3. stanoví, že byl porušen článek 6 § 1 Úmluvy, pokud jde o právo na spravedlivý proces;

4. stanoví, že nebyl porušen článek 6 § 1 Úmluvy, pokud jde o délku řízení;
5. stanoví, že byl porušen článek 1 Protokolu č. 1;
6. stanoví, že žalovaný stát je povinen uhradit stěžovatelům do tří měsíců: (a) jako náhradu hmotné škody: 116 273 442 (stošestnáct milionů dvěstěsedmdesát tři tisíce čtyřistačtyřicet dva) drachem. 16 054 165 (šestnáct milionů padesát čtyři tisíce stošedesát pět) US dolarů a 614 627 (šestsetčtrnáct tisíc šestsetdvacetsedm) francouzských franků, plus nekapitalizované úroky ve výši 6 % od 27. února 1984 k datu rozsudku (viz odstavec 83 rozsudku); (b) jako úhradu nákladů a výdajů vynaložených ve Strasbourgu 125 000 (stodvacetpět tisíc) liber sterlingů;
7. zamítá zbytek uplatněného nároku na spravedlivé zadostiučinění.

Vyhotoveno v jazyce anglickém a francouzském a vyneseno při veřejném jednání v Paláci lidských práv ve Strasbourgu dne 9. prosince 1994.

Herbert PETZOLD úřadující

tajemník

Rolv RYSSDAL

předseda